

Handlings- og økonomiplan med budsjett 2025 - 2028

~~~~~
SØNDRE LAND
KOMMUNE

Rådmannens forslag 23.10.24

Innbyggerne i Søndre Land kan være fornøyd med kommunen sin

ENDELIG UTGAVE | oppdatert 12. august 2024

3447 Søndre Land

51. plass | 34 Innlandet

ANNONSE

2 av 5 kommuner låner grønt

Se hva som skal til for at din kommune kan få **grønt lån** på kbn.com/gronn

KBN

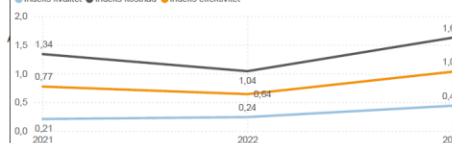
Kommunen er nummer

2

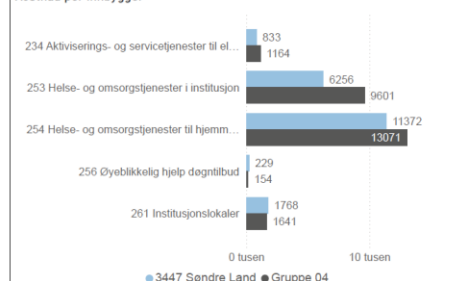
Pleie og omsorg: mer effektiv enn gjennomsnittet

Utvikling

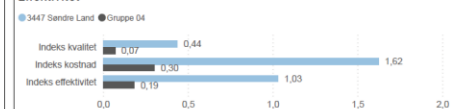
Indeks kvalitet ● Indeks kostnad ● Indeks effektivitet

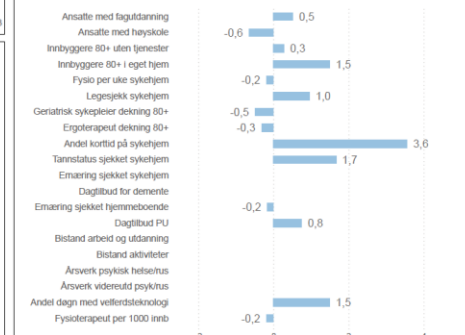
Kostnad per innbygger

Effektivitet

Kvalitet

Utgangspunkt

DIGITAL UTGAVE
Vil du lese digitalt, skann meg!
PS: på iPhone bruk kamera
opp/en som QR skanner.

Nye grep for en ny framtid

Søndre Land kommune i møte med framtida

AILIN AASTVEDT, ERIK MAGNUSSEN, KNUT VAREIDE, AUDUN THORSTENSEN

TF-rapport nr. 481

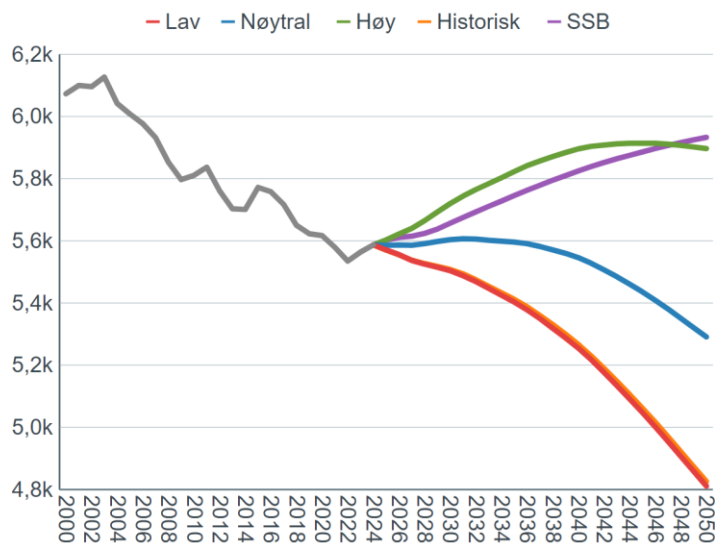
2019

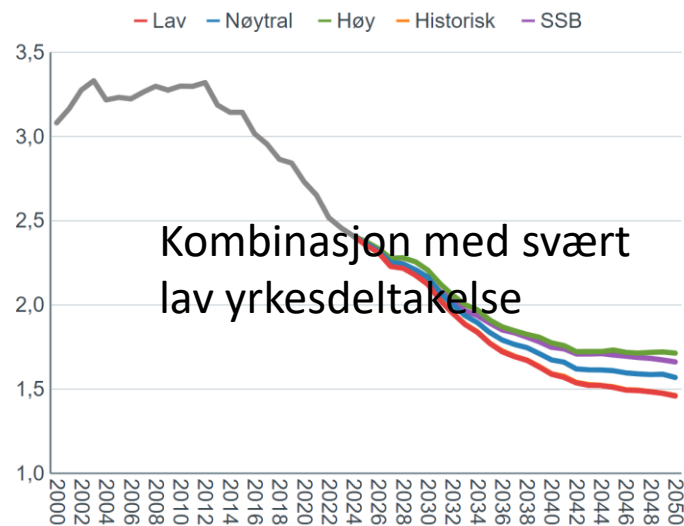
Utgangspunkt

Telemarksforsking regionale analyse

Befolkningsutvikling

Forsørgerbyrde

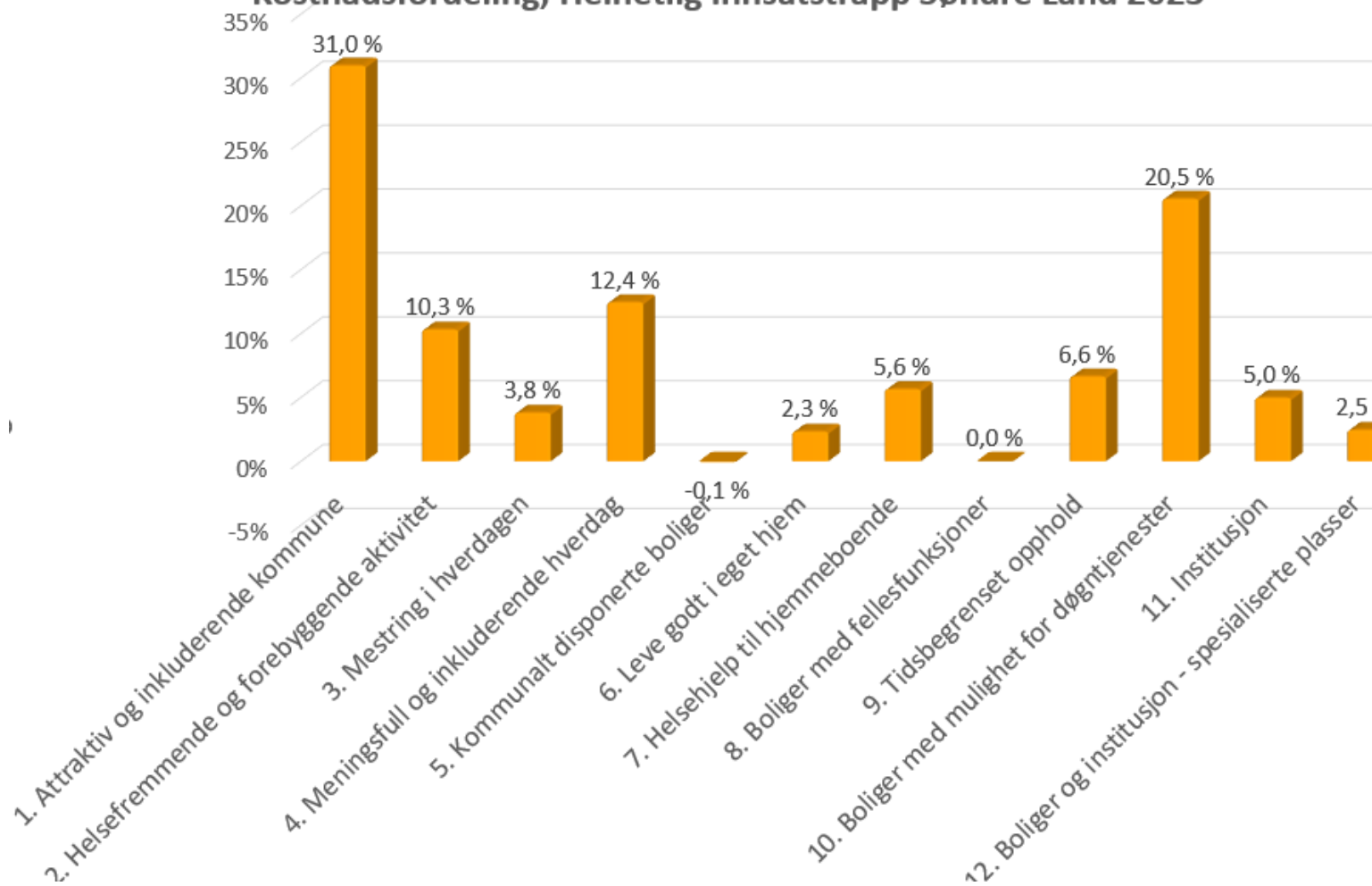

Kombinasjon med svært lav yrkesdeltakelse

Dette kan vi ikke spare oss ut av. Vi må løse det gjennom fortsatt satsing på utvikling og innovasjon.

Kostnadsfordeling, Helhetlig innsatstrapp Søndre Land 2023

Utgangspunkt

- Merforbruk gjennom flere år dekket med bruk av fond
- Påregnelig negativt netto driftsresultat i regnskap 2024
  - Store pensjonskostnader
  - Sannsynlig at frie fond tømmes
  - Urealistiske forventninger til framdrift i gjennomføring av innsparingstiltak
  - For store utgifter til «reparasjon»

Utredningsbehov

- Tjenestestruktur
- Nedtrapping av vertskommuneoppgaven
- Flyktningeøkonomien
- Investeringsnivå

Sentrale elementer i forslaget

- Ikke ensidig vektlegging av det lovpålagte
  - Vi kan bli utfordret på oppfyllelsen
- Fortsatt prioritering av tidlig innsats for å sikre framtidig sosial og økonomisk bærekraft
  - Primærfokus i daglig drift
  - Handlingsforløp
  - Helhetlig innsatstrapp
  - M.m.
- Realistisk budsjettering av pensjonskostnader
- Forsterket satsing på digitalisering
- Utredningstema
- Sikring av framtidig inntektsnivå ettersom vertskommunetilskuddet trappes ned og faller bort

Inntektssituasjonen

- Blant landets laveste skatteinntekter per innbygger
- Selv med endret inntektssystem, er ikke rammetilskuddet tilstrekkelig til å utjevne verken på inntekts- eller utgiftssiden
- Vertskommunetilskuddet har bidratt til å finansiere hele budsjettet
  - Nedtrappingen starter nå for alvor

Vi må jobbe for å bli enda mye bedre på tidlig innsats og utviklingsarbeid. Likevel vil vi måtte øke inntektsgrunnlaget dersom vi framover skal klare å gi tjenester på et nivå tilsvarende dagens, og å bygge økonomisk handlefrihet.

Fondsmidler

- Disposisjonsfond redusert fra et tilfredsstillende nivå til null i løpet av få år
- I praksis ingen økonomisk handlefrihet
- Skaper utfordringer for likviditeten
- Reell risiko for å havne i ROBEK

Administrasjonsutgifter

jf. Nettavisen og OA

KOSTRA-Indikatorer	Søndre Land 2022	Søndre Land 2023	Søndre Land 2023 (ekskl. pensjon)	Gruppe 4 2023	Landet uten Oslo 2023	Innlandet 2023
Administrasjon - lønnsutgifter fratrasket sykelønnsrefusjon (kr per innbygger)	3 480	6 276	4 210	4 923	3 173	3 768
Administrasjon - lønnsutgifter fratrasket sykelønnsrefusjon (andel av totale utgifter - prosent)	4,7	8,6	5,7	6,8	5,3	5,6
Administrasjon - netto driftsutgifter (kr per innbygger)	5 406	8 026	5 960	6 983	4 405	4 898
Administrasjon - netto driftsutgifter (andel av totale utgifter – prosent)	5,8	8,6	6,4	7,9	5,8	6,3

11,5 millioner kroner i pensjonskostnader ført som administrasjonsutgifter. Skulle ha vært fordelt.

Skatt, rammetilskudd m.m.

	Regnskap 2023	Budsjett 2024 oppr	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027	Budsjett 2028
Skatteinntekter	139 229 491	150 934 000	164 604 000	174 284 000	174 284 000	174 284 000
Eiendomsskatt	0	0	0	0	4 000 000	7 000 000
Rammetilskudd	256 069 409	265 855 000	277 880 000	270 758 000	271 747 000	274 181 000
Vertskommune- tilskudd	65 469 877	65 362 000	65 400 000	54 936 000	44 936 000	34 936 000
Investerings- kompensasjoner	1 291 357	1 000 000	906 000	785 000	723 000	723 000
SUM	462 060 134	483 151 000	508 790 000	500 763 000	495 690 000	491 124 000

Inntekter fra eiendomsskatt fra 2027 forutsetter at vedtak fattes
tidlig i 2025.

Øvrige inntekter

- Avkastning plasseringer: 18 millioner kroner per år
  - I sin helhet forutsatt brukt til drift
- Vann og avløp «normalhusholdning»
  - Årsgebyr vann + 10,0 %
  - Årsgebyr avløp + 10,0 %
- Tilknytningsavgifter
  - Høy sats økes fra kr 50 000 inkl. mva. til kr 75 000 inkl. mva.
  - Lav sats uendret (kr 25 000 inkl. mva.)
- Slamtømming – 19,9 %
- Feiing + 12,0 %
- Renovasjon + 20,0 %
- Gebyrer etter plan- og bygningsloven m.m. + 5,2 %

Fondsavsetninger

Fondsnavn:	Beholdning per 1.1.2024	Budsjett netto avs 2024 – oppr	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027	Budsjett 2028
Inflasjonsjustering	0	0	2 000 000	0	2 000 000	0
Bufferkapital	0	0	0	2 000 000	0	2 000 000
Pensjonsfond	4 472 907	0	0	0	0	0
Bredbånds- utbygging	10 000 000	0	0	0	0	0
Disposisjonsfond	2 179 281	17 000 000	3 400 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000
Forsikringsfond	101 415	0	0	0	0	0

Budsjettoversikt drift

	Budsjett 2024 – oppgr	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027	Budsjett 2028
TIDLIG INNSATS OG FAMILIE	76 500 000	81 200 000	79 700 000	79 400 000	79 100 000
OPPLÆRING OG INKLUDERING	93 400 000	87 900 000	84 600 000	84 600 000	84 600 000
MESTRING OG VELFERD	203 300 000	213 000 000	212 300 000	212 300 000	212 300 000
LOKALSAMFUNN	43 400 000	51 800 000	50 300 000	49 700 000	49 800 000
Felles	-15 900 000	13 500 000	-500 000	-3 900 000	-6 600 000
Stab og utvikling	30 500 000	21 800 000	23 100 000	20 800 000	20 600 000
Rådmannsgruppe	7 100 000	8 400 000	8 400 000	8 400 000	8 400 000
Politisk ledelse	4 900 000	5 200 000	5 000 000	5 200 000	5 000 000
Premieavvik	-7 000 000	-12 500 000	0	0	0
Sum ordinær drift	436 200 000	470 300 000	462 900 000	456 500 000	453 200 000
Skatter og rammetilskudd	483 200 000	508 800 000	500 800 000	495 700 000	491 100 000
Renter og finans inkl fondsavsetning og premieavvik*	47 000 000	38 500 000	37 900 000	39 200 000	37 900 000
RESULTAT	0	0	0	0	0

Tidlig innsats og familie - omstillingstiltak

Følgende tiltak foreslås gjennomført:	
Opphør av lokal vedtektsfestet rett til barnehageplass	- 900 000
Stenge barnehagene i jule- og påskeuka	- 350 000
Generelt kutt fordelt på alle avdelinger	- 1 000 000
Reduksjon i barnevernet	- 1 500 000
Til sammen	- 3 750 000
Utvidelse i Svingen barnehage	1 200 000

Opplæring og inkludering - omstillingstiltak

Følgende tiltak foreslås gjennomført:		
Redusert ramme til avdelingen Forebygging og Oppfølging	- 1 700 000	
Forventet ekstratilskudd IMDI (SLUS)	- 800 000	
Inntekter fra ulike tilskuddsordninger	- 745 000	
Redusere samarbeidsavtalen med Gran kommune for elever med skolegang ved Bjoneroa skole på 8. - 10. trinn.	- 300 000	Helårsvirkning kr 720 000
Redusere utgifter til digitale læremidler/lisenser i skolen	- 300 000	
En klasse mindre på SLUS fra høsten 2025	- 750 000	
Reduserte utgifter til «gjesteelever» og private skoler	- 400 000	
Redusert bemanning (60 %) i avdeling Foreb. og oppf.	- 450 000	
Til sammen	- 5 445 000	

Mestring og velferd - omstillingstiltak

Følgende tiltak foreslås gjennomført:	
Avvikle dagtilbud psykisk helse	- 250 000
Redusere sykefravær og overtid	- 1 000 000
Reduksjon i kjøp av tjenester lovpålagte, endring i behov	- 1 050 000
Div post	- 50 000
Generell bemanningsreduksjon	- 885 000
Midlertidig stenging en fløy på Rognlia 1.1.25 - 31.12.25	- 2 015 000
Fra våken til hvilende nattevakt - velferdsteknologi	- 650 000
Reduksjon – behov for utstyr	- 400 000
Helhetlig innsatstrapp- effekt	- 1 000 000
Gevinst ved bruk av velferdsteknologi	- 200 000
Endring i kjøkkendrift og matsvinn	- 200 000
NAV – reduksjon i meldt behov budsjett, effekt av Nav Land-samarbeid	- 500 000
Kutt vikarbudsjett generelt	- 435 000
Til sammen	- 8 635 000

Lokalsamfunn - omstillingstiltak

Følgende tiltak foreslås gjennomført:	
Bygg og vedlikehold	- 1 500 000
Teknisk drift	- 1 500 000
Arealforvaltning	- 300 000
Renhold	- 200 000
Kultur	- 250 000
Konsesjonskraft	- 100 000
Avrunding/øvrige tiltak	- 150 000
Til sammen	- 4 000 000

Stab og utvikling - omstillingstiltak

Følgende tiltak foreslås gjennomført:		
Reduksjon 3 stk lærlingeplasser høst 2025	- 220 000	Helårsvirkning kr 520 000
Reduksjon lønnsutgifter (20 % stilling)	- 86 000	Helårsvirkning kr 207 000
Reduksjon øvrige utgifter stab	- 200 000	
Inntekter fra tilskuddsordninger	- 250 000	Økes til kr 1 000 000 i 2028
Til sammen	756 000	

Rådmannsgruppe - omstillingstiltak

Følgende tiltak foreslås gjennomført:	
Generell reduksjon drift	- 100 000
Til sammen	- 100 000

Politisk ledelse - omstillingstiltak

Følgende tiltak foreslås gjennomført:	
Generell reduksjon drift	- 100 000
Til sammen	- 100 000

Felles

- Avsetning pensjon økt til 26,5 millioner kroner
- 1 million kroner avsatt til styrking av arbeidet med digitalisering og KI
  - Forutsatt effekt 1 million kroner i 2026, økende med 1 million kroner per år i 2027 og 2028
- Nedtrapping av utgiftssiden av vertskommuneoppgaven med halvparten av forventet nedtrappet vertskommunetilskudd fra 2026
  - 5 millioner kroner per år – totalt 15 millioner kroner i 2028
- Forutsetning om mottak av 55 flyktninger i 2025 og 40 flyktninger i 2026-2028
- Årene 2026-2028 i realiteten saldert på fellesområdet

Investeringer

	Rev. budsjett pr 2. tertial 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027	Budsjett 2028
Utskifting dataservere/regionale investeringer	300 000	600 000	550 000	350 000	350 000
Bil hjelpemiddelteknikerne	0	810 000	0	0	0
Brurudbakka (VA)	176 429	0	20 000 000	20 000 000	20 000 000
Utskifting av membranfilter Hov vannverk	0	0	5 500 000	0	0
Biorotor Hov, evt ny løsning. Prosjektering i 2025	0	500 000	5 000 000	0	0
Generell opprusting Søndre Land hallen - utredning	0	500 000	0	0	0
Rehab. Eldresenteret	900 000	0	5 000 000	0	0
Velferdsteknologi	500 000	2 200 000	200 000	200 000	0
Flomsikring Hov	10 000 000				
- Flomveg A	0	24 000 000	0	0	0
- Flomveg C	0	20 000 000	0	0	0
- Flomveg Nordberg	0	0	74 500 000	0	0
- Flomveg Mobekken	0	15 000 000	0	0	0
Samlepott mindre inv – veg og gatelys	1 910 000	2 500 000	1 000 000	1 000 000	0
Samlepott – maskiner og utstyr teknisk	0	1 000 000	5 400 000	1 500 000	3 000 000
Samlepott mindre inv – VA	0	4 000 000	4 000 000	4 000 000	4 000 000
Samlepott – energitiltak tekniske anlegg	0	0	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Samlepott – ENØK-tiltak, LED-lys, EI-billadere mm	315 000	4 000 000	4 000 000	4 000 000	4 000 000
Sanering av VA Nordberg	6 300 000	0	0	0	10 000 000
Kinomaskineri og lerrett	0	1 550 000	0	0	0
Kunstgressbanen	0	0	0	0	3 000 000
Ny hjemmeside	0	0	400 000	0	0
Locus kartskjermer/ løsning (brann)	0	300 000	0	0	0
Erstatte N2.6 Transporter (brann)	0	900 000	0	0	0
Erstatte kommandobil (brann)	0	0	905 000	0	0
Rehabilitering svømmebasseng Fryal - utredning	0	500 000	0	0	0
Utbedring tak SLUS	0	0	9 000 000	0	0
Energibrønner Odnes skole	0	0	0	2 000 000	0
Utbedring Åsvegen og fortau som adkomst Grettejordet	0	0	9 400 000	0	0
Utbedring Hovlandsvegen inkl kryss Fv	0	0	6 000 000	0	0
Samlepott rehab kommunale bygg	0	2 000 000	2 500 000	2 500 000	2 500 000
		80 360 000	154 355 000	36 550 000	47 850 000

Oppsummering

- Svært omfattende kuttlistor med krevende forslag
- Vi må ta demografi og utenforskap på alvor
- Usikkerhet knyttet til mulighetene for å ta ut forutsatt effekt tidsnok
  - Rådmannen vil umiddelbart ta initiativ overfor tillitsvalgte for å forberede gjennomføring av endelige budsjettvedtak
- Lagt vekt på i størst mulig grad å skjerme tidlig innsats
  - Nødvendig med realistisk tilnærming til når effekt kan tas ut
  - Må vurdere forsert dreining mot enda tidligere innsats
- Utvikling og innovasjon må stå helt sentralt – ikke mulig å spare seg ut av utfordringene
- Digitalisering og KI en del av løsningen
  - Nødvendig med realistisk tilnærming til når effekt kan tas ut
- Viktige tema som må utredes grundig som grunnlag for kommende års prosesser
- Uansett hvor gode vil bli, kan vi ikke klare oss med vesentlig lavere inntekter enn andre
- Politikere, administrasjon og ansatte må spille på lag for å lykkes
  - Vi vil alle det beste for kommunen, og vi står i samme hjørne
  - Hvordan sikrer vi at brukerne får en stemme i den videre prosessen?
  - Kan diskutere tiltak, prioritering og framgangsmåte, men når beslutninger er tatt må vi jobbe for best mulig resultat
- Vi vil fortsatt levere gode tjenester i Søndre Land kommune

Hva om vi får noen «milde gaver» i november?

Foto: VG

Deres framtid – vårt ansvar

En optimistisk tro på en realistisk framtid

